Vanhusasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle K3/2024 Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

13.9.2024

Erityisasiantuntija

Jussi Aaltonen

YHDENVERTAISUUSVALTUUTETTU
DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN

Viranomainen perusoikeuksien turvaajana

- Perustuslaki 22 §: Julkisen vallan turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen

- YVL 5 § Viranomaisten tavoitteellinen ja suunnitelmallinen yhdenvertaisuuden edistäminen
- Pyrittävä toiminnassaan poistamaan yhdenvertaisuuden toteutumisen esteet ja muutettava olosuhteita
- Velvollisuus vakiinnuttaa hallinto- ja toimintatavat yhdenvertaisuuden edistämisen varmistamiseksi
- Huomioitava myös viranomaisesta riippumattomat olosuhteet, jotka vaikeuttavat yhdenvertaisuuden toteutumista sen toimialalla.

Viranomaisen aktiivinen arviointivelvollisuus

- Muodollinen yhdenvertaisuus ei riitä: varmistettava, ettei viranomainen luo käytäntöjä tai järjestelmiä, jotka johtavat välilliseen syrjintään
  - Moniperusteisen tarkastelun tärkeys
- Oltava valmius, oma-aloitteisuus ja osaaminen arvioida, tarvitaanko esimerkiksi kohtuullisia mukautuksia vammaisuuden perusteella
- Tarvittaessa velvollisuus ryhtyä positiiviseen erityiskohteluun, jotta perus- ja ihmisoikeudet voivat toteutua yhdenvertaisesti

Ikääntyminen ja digitaalinen toimintakyvyn alenema

- Saavutettavatkaan sovellukset eivät toimi kaikille
  - Monikanavaisuuden tarve tulee säilymään
  - Pysyvä tai pitkäaikainen toimintakyvyn alenema digitaalisessa ympäristössä
    - Ikääntymisen suhde myös vammaisuuden määritelmään
- Myös yksityiset palveluntarjoajat: Erityisesti suurempien yritysten on palveluja tarjotessaan varauduttava, että ihmiset haluavat hyödyntää sen palveluja laajasti.
  - Välillinen syrjintä YVL 13 §

Samanlainen kohtelu ≠ yhdenvertaisuus

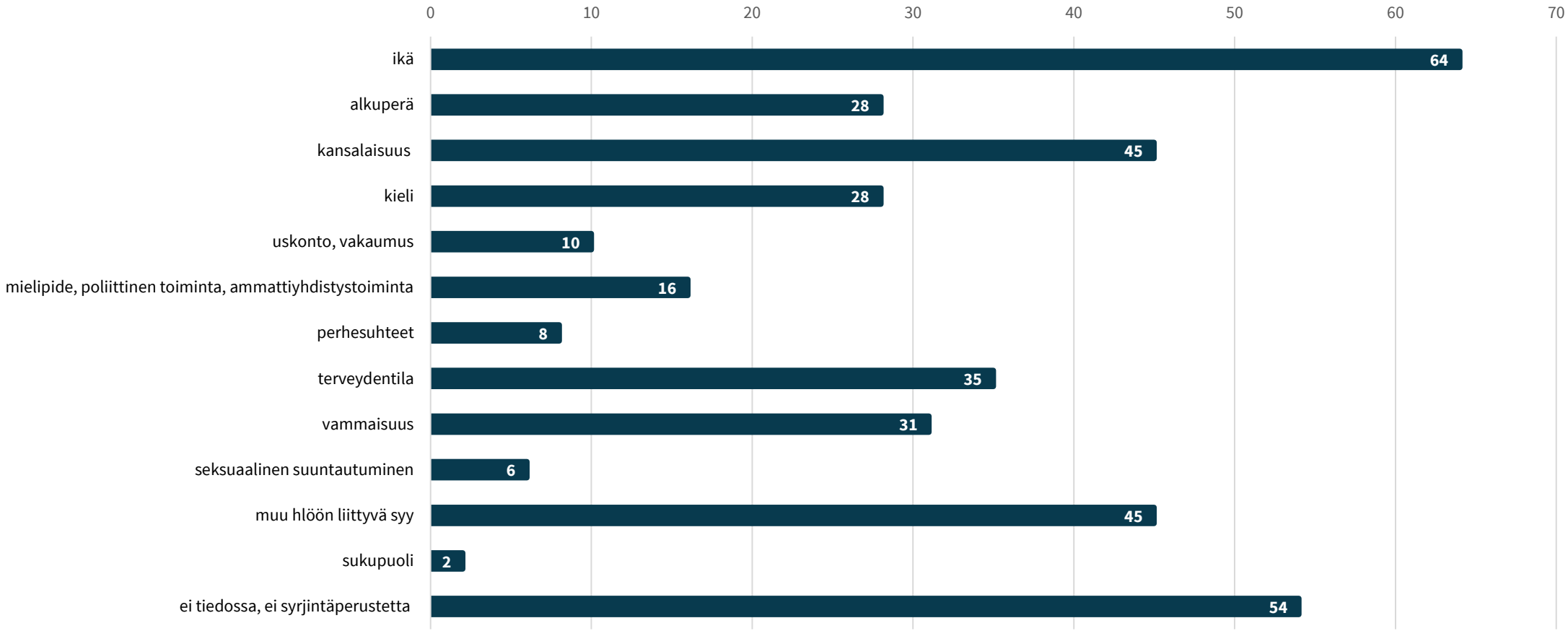




Ikääntyvien henkilöiden osallisuus yhteiskunnassa

- **Työelämä ja ikäsyrjintä**
  - Yhteydenotoissa korkea ikä korostuu
  - Myös rekrytointisyrjintä
- **Kategoristen ikärajojen käyttö yhdistysten säännöissä**
  - Syrjivän sopimusehdon kielto YVL 25 §
  - Pakottavaa lainsäädäntöä, ei voida sopia toisin
- **Kansalaisparlamentin yläikäraja**
  - Julkisen vallan turvattava myös 80 vuotta täyttäneiden osallistuminen ja äänen kuuluminen

# Yhdenvertaisuusvaltuutetulle tulleet työelämäyhteydenotot 2023
N = 372



Kiitos!

jussi.o.aaltonen@oikeus.fi